

Grammatica les 12

De accusativus cum infinitivo (a.c.i.)

De aci is een constructie die bestaat uit een naamwoord in de accusativus en een infinitivus.

Je vertaalt een aci door de volgende **drie stappen** uit te voeren:

1. je begint met het voegwoord 'dat',
2. het naamwoord in de acc. wordt onderwerp,
3. de infinitivus wordt persoonsvorm

De aci komt voor bij een bepaald soort werkwoorden:

1. werkwoorden van **meningsuiting** (declarandi): zeggen, menen, dat ..
2. werkwoorden van **zintuigelijke waarneming** (sentiendi): horen, zien, voelen, dat ..
3. onpersoonlijke werkwoorden (**impersonalia**): het is goed, het past, dat..
4. werkwoorden van **willen** (voluntatis): willen, liever willen, dat ..
5. werkwoorden van **gevoelens** (affectuum): blij, verdrietig zijn, dat...

Voorbeelden:

ad 1. Caesarem venire puto. – Ik denk dat Caesar komt.

ad 2. Audio te venire. – Ik hoor dat je komt.

ad 3. Bonum est te deos colere. - Het is goed dat je de goden vereert.

ad 4. Deos Romanos iuvare cupio.- Ik wens dat de goden de Romeinen helpen.

ad 5. Eum mortuum esse doleo. – Ik betreur dat hij dood is.

Nota bene.

- c) let op: de **infinitivus praesentis** is altijd gelijktijdig met het werkwoord waarvan het afhangt en de **infinitivus perfecti** is altijd voortijdig;
- a. Te amicum esse **dico** Ik zeg dat jij een vriend **bent**.
 - b. Te amicum esse **dixi**. Ik zei dat jij een vriend **was**.
 - c. Te amicum fuisse **dico**. Ik zeg, dat jij een vriend **was/bent geweest**.
 - d. Te amicum fuisse **dixi**. Ik zei, dat jij een vriend **was geweest**.

- d) **se en suus** (de pronomina reflexiva) hebben in de aci vaak niet de betekenis 'zich', maar 'hij/zij/het en zijn, haar, hun eigen' en slaan terug op het onderwerp van de hoofdzin.

Het futurum exactum

In het Latijn heet de vttt het futurum exactum (=voltooid): ik dat gedaan hebben.

Vorming: perfectumstam +er(i) + uitgang.

Betekenis en gebruik

Het fut.ex. wordt vooral in bijzinnnen gebruikt ingeleid door cum en si (wanneer, als); in de hoofdzin staat dan een futurum, of bevel, in ieder geval een handeling die zich in de toekomst afspeelt.

Wij vertalen het fut.ex. slordig. **Laudavero** betekent eigenlijk 'ik zal hebben geprezen', maar mag ook vaak vertaald worden met:

4. ik heb geprezen
5. ik zal prijzen
6. ik prijs

Voorbeeld:

- si eum necaveris, te puniam. Als je hem gedood hebt/zult doden/hebt gedood/doodt, zal ik je straffen.

conjugatie	vorm	betekenis
1 ^e laudare	lauda-v-er-o	ik zal hebben geprezen
2 ^e monere	monu-er-o	
3 ^e reg-e-re	rex-er-o	
4 ^e audi-re	audi(v)-er-o	
5 ^e cap-e-re	cep-er-o	

inindicativus	1 ^e s	laudavero
	2 ^e	laudaveris
	3 ^e	laudaverit
	1 ^e p.	laudaverimus
	2 ^e	laudaveritis
	3 ^e	laudaverint

infinitivus		-----
imperativus		-----

Het adverbium

Een bijwoord is een woord dat hoort bij óf een werkwoord, óf een bijvoeglijk naamwoord, óf een ander bijwoord. Een bijwoord wordt niet verbogen, kent dus geen naamvallen. Selecteer uit de volgende zinnen de bijwoorden.

5. De jongen loopt hard.
6. De jongen loopt erg hard.
7. Het ijsje is erg koud.
8. Hij schreeuwt luid.

Vorming

- **positivus**
adiectiva van de 1e en 2^e: meestal –us --> **e**: altus (hoog) → alte. Alte salio. (salire – springen)
adiectiva van de derde: stam + iter/ter/er
 - ingens → ingenter Ingenter exclamo.
 - fortis → fortiter Fortiter pugno.
- **Comparativus**
 Men neme van het onzijdig de acc. sing.: **altius**
 - Altius salio.
- **Superlativus**
 -imus → -ime
 - Altissime salio.

N.B.

3. Een bijwoord staat bijna altijd voor het woord waarbij het hoort.
4. onregelmatige bijwoorden: bene – goed, multum – zeer